

Răsfoind prin Arhivele Kunilor

de George Kun

Una din marile mele plăceri este să-mi pun ochii minții la muncă grea, nu numai să privească, ci să și *vadă*, căci este mult de văzut și de amintit. Partea delicată este ce să fac cu rezultatele introspecției, să le țin doar pentru mine, sau să le împărtășesc și altora? Depinde. Am constatat că adesea cititorul sau ascultătorul inteligent se ridică deasupra amuzamentului oferit de bârfă, care oricum este de scurtă durată și se concentrează pe învățăturile din experiența altora.

Recent am avut timp și interes să explorez mai detaliat viața mea și a familiei mele și să o re-evaluez cu mintea de azi. Am răsfoit albume vechi de fotografii, însemnări, jurnale, scrisori... Cine mai are timp pentru așa ceva?

Mano Ótata și Rózsi Ómama

Sursa cea mai importantă de informații este totuși memoria, care se estompează cu timpul, dar menține și insule izolate de o prospețime surprinzătoare. Am dat recent peste o poză a bunicului meu după tată, Kun Emanuel, pentru noi Mano Ótata, născut prin 1878. Era originar din Transilvania săsească, a locuit la Mediaș și Sighișoara și întreaga familie avea cultura și limba maternă germană. Era un om deosebit, original și foarte întreprinzător. Deși avea o educație formală limitată, era inteligent și avea talent de orator și de *leader*. Era ferm convins că în societate totul era rău, trebuia îmbunătățit sau chiar schimbat radical. Avea idei solide despre schimbările necesare, era convins că soluțiile propuse de el sunt cele mai bune și își desfășura talentele la nivel de cartier, denunțând autorităților tot ce era "suspect". După o vreme autoritățile au început să-l ignore, totuși erau obligate să investigheze neregulile pe care le raporta.

Fizic, bunicul era un tip scund dar robust, cu un zâmbet jovial, până nu era "provocat". Purta ochelari rotunzi, à la Sigmund Freud. Își iubea mult nepoții și se bucura când îl vizitam. Ne aștepta mereu cu brațele deschise, ne întâmpina cu un cornet de hârtie cu bomboane verzi de mentă, rotunde, lipite între ele și nu prea apetisante. Trebuie totuși menționat că ei aveau mijloace foarte modeste și trebuia să se descurce cum puteau.

Politic, bunicul Mano era un anticapitalist înveterat, care credea că preluarea puterii de către proletari ar fi soluția ideală pentru care merita să lupti. Mulți dintre evreii bogați și bine educați au părăsit România la venirea comuniștilor la putere; cei săraci și talentați au rămas, mulți angajându-se în eforturile politice care au

schimbat mizeria capitalistă în mizerie comunistă, iar evreii săraci fără idei sau talente au supraviețuit, care cum putea, cu ajutor de la organizații evreiești locale și străine. Bunicul Mano a încercat diferite mici afaceri, dar toate au eșuat, lăsându-l cu datorii.

Soția lui, bunica Rozalia, sau Rozsi Ómama, era profesoară de pian, o femeie extrem de bună, blândă și iubitoare, care făcea o brumă de câștig dând lecții de pian. Numai că ea se temea de oricine și orice, de persoane în uniformă, chiar și de poștaş. Dar cel mai rău se temea de soțul ei. Cei doi aveau caractere diametral opuse – el era un tip autocratic, posesiv, intolerant, uneori chiar violent.

Bunica Rozalia și pasionatul mâncător de prăjituri: eu.

Ca mulți alții la vremea lui, sătui de nedreptățile sociale și de faptul că nu puteau răzbi pe căi cinstite, a căzut și el în capcana speranței că un viitor comunist îi va schimba viața. Bunicul meu, cu talent de organizator și de orator, a înființat celule de opoziție împotriva regimului, fără însă să aibă suportul social, mijloacele financiare și rafinamentul politic pentru a propaga minciuni și promisiuni credibile ca să-și creeze o bază de prijin. După scurt timp camarazii l-au abandonat ca pe un bufon gălăgios, incapabil să ducă ceva la bun sfârșit. Chiar și autoritățile, care de la început nu-l prea luaseră în serios, i-au spus "să se lase de prostii", să nu mai facă dezordine în cartier. A fost un mare șoc pentru bunicul Mano și la fel ca majoritatea celor care eșuează, a dat vina pe alții și și-a creat un univers de scuze – lumea nu l-a înțeles și poliția i-a băgat bețe în roate.

În mod clar ar fi trebuit să continue, poate pe arena internațională. Căutând opțiuni care să îmbine un potențial de câștig cu un mediu social matur, care să-l înțeleagă, să-l sprijine și să-l ducă la succes politic și financiar, prin 1928 a plecat în Belgia să lucreze în minele de cărbuni. A ales Blegny, în provincia Liège, unde erau

mulți mineri migranți. Ovreiașul transilvănean Emanuel Kun, evanghelizat și botezat "Schuller", elocvent, energic, având ca limbă maternă germana și rupând-o bine în franceză, a fost angajat rapid. În câteva săptămâni și-a făcut destui prieteni interesați de teoriile lui, care îl ascultau cu curiozitate amestecată cu amuzament, dar, la fel ca în România, au descoperit repede că omul nu avea nici calibrul, nici experiența pentru a mobiliza oamenii pentru o schimbare socială. Bunicul Mano a încercat să organizeze sindicate, dar inspectorii locali, care oricum îl țineau sub observație, l-au avertizat să înceteze imediat orice activitate nelegată de minerit. La a doua încercare de agitator și propagandist, bunicului Mano i s-a aplicat metoda baronului von Münchhausen, a fost încălecat cu forța pe o ghiulea cu care a aterizat direct la Timișoara.

Cu resurse inepuizabile, el și-a restructurat mintal întregul episod, prezentându-l familiei ca pe un mare succes, care însă nu s-a materializat pentru că lacheii trădători și spionii proprietarilor l-au sabotat, probabil și pentru că era evreu.

Așa s-a terminat cariera de minerit în Belgia, urmată de mulți ani plini de alte satisfacții: continuarea mârâitului politic "fără portofoliu" și mai târziu desfătarea cu nepoții.

Bunicul Mano și bunica Rozalia au avut trei copii care au crescut la Mediaș și la Sighișoara. Duși, o fată frumoasă și talentată, a pierit într-un lagăr de muncă german în Iugoslavia, Ștefan/Pișta nu s-a realizat în viață, mai ales din cauza unor boli grave din copilărie, dar a fost un jucător de șah foarte avansat. Iar Tibi, tatăl meu, a fost foarte deosebit.

Va urma...